

על אבות פרק שני

רבי אומר, איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, כל
שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם

ואילו להלן בפרק זה, רבן יוחנן בן זכאי מנסח אותה שאלה יסודית באופן אחר:

אמר להם [לתלמידיו] צאו וראו איזו
היא הדרך הטובה שידבק בה האדם

ושינוי בסגנון צריך באור.

ונראה ש"ישרה" ו"טובה" אינם שמות נרדפים, שהלא מקרא מלא הוא "ועשית
הישר והטוב", כאילו הם שני דברים או תכונות שונים. לא תמיד הדרך הישרה
היא הטובה. וההבדל הוא לפי הסביבה, לפי התנאים בהם חיו שני התנאים.
ריב"ז חי בזמן החורבן, כשהעם היה תחת השלטון הברוטאלי של רומי, ובפנים
נתפלג העם לכתות עוינות זו לזו עד כדי שפיכת דמים. רבי יהודה הנשיא - מזלו
שחק לו, היה אמיד ופיתח יחסים טובים עם הממשל הרומאי ומצב העם היה
יציב ונורמלי.

בזמנו של רבי, אמנם הדרך הישרה הייתה זהה עם הדרך הטובה. קל היה לו
לאדם להשיג חיים טובים ומוסריים על ידי דרך ישרה, בלי תחבולות. אבל בזמן
של משברים זה אחר זה, שהיו מנת חלקם של ריב"ז, לא היה אפשר להשיג
"דרך טובה" על ידי אמצעים ישרים ובלתי מסובכים. למשל: בתקופת השואה
כמעט מן הנמנע היה להיות אדם "טוב" שלא בדרך עקלקלת. כדי להציל חיי
יהודי חולה מיד הצורר היה נחוץ לשקר, לגנוב, וכו'.

ולכן ניסח רבי בלשון "דרך ישרה" שאדם יכול "לבור" לעצמו, אבל ריב"ז תבע
מן האדם "לדבק" ודווקא ב"דרך טובה" אם כי אינה הדרך "הישרה".

סד"א"ך. ר"א ז"ל